

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

JAARGANG 103, 2014

COLUMN/ VOORWOORD

A. Lenders: MuizenissenII afl.1
A. Lenders: OrdeningII afl.2
A. Lenders: BemoederenII afl.3
I. Schops & W. Helmer: De methode Kempen~BroekII afl.4
A. Lenders: ChineesII afl.5
A. Lenders: Samen voor natuurkwaliteitII afl.6
A. Lenders: Reactietijd, tijd voor een reactieII afl.7
M. de Boer: Nieuwe ogen op bestaande natuurII afl.8
A. Lenders: PenisnijdII afl.9
A. Lenders: Behoud van natuurkwaliteitII afl.10
A. Lenders: De kat uit de boom kijkenII afl.11
A. Lenders: ModelII afl.12

NATUUR EN LANDSCHAP

E. Christis: Het GrensPark Kempen~Broek	57
E. Lommelen, G. Kurstjens & G. De Blust: Op weg naar grootschalig moerasherstel in het Kempen~Broek	63
W. Jansen, J. Leurs, A. van Stipdonk & G. Bollen: De Wel is op wèg. Herstel van stuifduinen op de Tungelerwallen	96
B. Beekers & L. Linnartz: Dood doet leven in het Kempen~Broek. Ruimte voor (grote) aaseters	110
P. Voorn: Ringselven en Loozerheide. Hoe Maaswater en giftige metalen tot hoge biodiversiteit leiden	112
A. Smolders, J. Loermans, M. van Mullekom & M. Jalink: De waterkwaliteit van de bronsystemen in het Bunder- en Elsoërbos: Bronnen van zorg	125

FLORA EN VEGETATIE

P. Bremer & N. Harle: De ecologie en populatiestructuur van Stijve naaldvaren in het Savelsbos en het Kuinderbos	21
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 1: Hommels als bestuivers van de Grote muggenorchis	30
H. van Buggenum: Slanke sleutelbloemen in het IJzerenbosch en het Hout. Een onderzoek naar standplaatsfactoren en de verschillen in populatieomvang tussen 1993 en 2011	37
G. Kurstjens: Floraherstel in en om vennen van het Weerterbos	67
A. Cortenraad & T. Mulder: Uit de flora van Limburg. Aflevering 49	137
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 2: Bijen als bestuivers van de Grote keverorchis	140
B. Maes, R. van Loon & E. van den Dool: Oude boskernen en autochtone bomen en struiken van het Meinweggebied. Deel 1: Bosgeschiedenis en onderzoeksresultaten	145
F. Coolen: Flora van de IJzeren Rijn in Nationaal Park De Meinweg	160
R. Haveman & I. de Ronde: Vroegbloeiende havikskruiden in het Beneden-Geuldal: diversiteit, achteruitgang en beheer	183
G. Verschoor & J. Boeren: Grote pimperlgraslanden in het Roerdal. Een vergelijking tussen de jaren vijftig en nu	210
J. Bruinsma & J. Vossen: Planten in diep water in een aantal Maasplassen in Midden-Limburg. Onderzoek naar het voorkomen van planten door middel van duiken met ademlucht (scuba diving)	233
B. Maes, R. van Loon & E. van den Dool: Oude boskernen en autochtone bomen en struiken van het Meinweggebied. Deel 2: Beheer en toekomst van het Meinwegbos	266
A. Lenders: Jeneverbessen in Nationaal Park De Meinweg. De twijfel tussen natuurlijke kolonisatie en kunstmatige herintroductie	272
J. Hermans: De vegetatie van de Rolvennen	285
E. Weeda: Paddenrus in Zuid-Limburg: herhaaldelijk beweerd, nu pas gedocumenteerd	304
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 3: Honingbij en Hoornaar als bestuivers van de Brede wespenorchis	313

MOSSEN EN KORSTMOSSEN

P. Eenshuistra: Korstmossen in de Meinweg	154
P. Eenshuistra: Bijzondere mossen in Nationaal Park De Meinweg	166
L. Op den Kamp: De veenmossen van Nationaal Park De Meinweg	278

PADDENSTOELEN

P. Eenshuistra: Paddenstoelen in de Meinweg	253
--	-----

WEEKDIEREN

G. Majoor: Boskap op de Sint-Pietersberg in 2007: effecten op de huisjesslakkenfauna	10
J. Koert & G. Majoor: De landslakken van het dal van de Kingbeek	45
W. Kuijper: De landslakken van de Heunsberg te Valkenburg aan de Geul in de middeleeuwen	299

INSECTEN EN ANDERE GELEEDPOTIGEN

J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 1: Hommels als bestuivers van de Grote muggenorchis	30
A. Lenders & F. Heinen: Opmerkelijke populatieschommelingen en dispersie van de Veldkrekel in het Meinweggebied	33
K. Veling & H. Vossen: Kansen voor dagvlinders in het Kempen~Broek	88
I. Raemakers, B. Hendrikx & B. Beekers: Bijzondere insecten van heide en stuifzand in het Kempen~Broek	103
R. Geraeds: Waarnemingen van de Mercurwaterjuffer in het Beesels Broek	132
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 2: Bijen als bestuivers van de Grote keverorchis	140
E. Colijn & T. Heijerman: De loopkever <i>Diachromus germanus</i> na ruim een eeuw weer terug in Nederland	205
B. Koese, B. van Maanen & L. Boumans: De Negendoornige wintersteenvlieg: een nieuwe aanwinst voor de Roer en Nederland	217
J. Claessen & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 3: Honingbij en Hoornaar als bestuivers van de Brede wespenorchis	313
M. Reemer & J. Smit: Landgoed 't Hoosden: schatkist vol glimmers en juweelzweefvliegen	225
J. Noordijk: Nieuwe vondsten van de Boomslandmier in het Roerdal	228
G. van Dijk, H. van Kleef, G-J. van Duinen, J. Kuper & F. Smolders: De rijke watermacrofauna van het hellingveen in de Brunsummerheide	293

VISSEN

A. Lenders, V. van Schaik & E. Binnendijk: De visfauna van de Oostrumsche beek. Een monitoringsonderzoek naar veranderingen in visgemeenschappen	1
J. Hoogveld, T. Gaethofs & E. Binnendijk: Beken en beekvissen in het Kempen~Broek – Wat heet natuurlijk?	73

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

A. Lenders: Nog meer Gladde slangen op de Sint-Pietersberg	52
P. Engelen, G. Kurstjens & H. van Buggenum: De terugkeer van de Boomkikker in het Kempen~Broek	82
A. Lenders & T. Leerschool: Interactie tussen Wilde zwijnen en reptielen. Het effect van een tweetal zwijnenexclusies in de Slenk (Nationaal Park De Meinweg)	243
A. Lenders: Het belang van uit productie genomen akkers voor reptielen. Resultaten van een vierjarige veldstudie op verlaten landbouwgronden in Nationaal Park De Meinweg	318

ZOOGDIEREN

B. Houben & G. Kurstjens: Een nieuwe toekomst voor de Otter	80
G. Kurstjens: Tien jaar Bevers in het Kempen~Broek	87
R. Goderie L. Linnartz: Tauros, oeros van het Kempen~Broek	94
A. de Groot, H. Jansman & T. Hofmeester: Verwantschap en herkomst van de Limburgse populaties van het Wild zwijn	177
G. Kurstjens & B. Houben: De terugkeer van de Otter in Limburg: het Roerdal als cruciale schakel	221
A. Lenders & T. Leerschool: Interactie tussen Wilde zwijnen en reptielen. Het effect van een tweetal zwijnenexclusies in de Slenk (Nationaal Park De Meinweg)	243

GEOLOGIE, MINERALOGIE EN PALEONTOLOGIE

J. Jagt, L. Goffings & J. Snellings: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 19: Venijnige rovers	16
J. Jagt, B. Langeveld & H. Lemmens: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 20: Meer weerbarstige inktvissen	50
J. Jagt, E. van Rijsselt & W. van Rijsselt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 21: Stokoude mosselen	190
H. Winteraeken: De Roer, over meanders en overstromingen	201
J. Jagt & M. Deckers: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen 22: Het sporenfossil <i>Oichnus halo</i>	248

BOEKBESPREKINGEN

T. Peeters, H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I. Raemakers, W. Heitmans, C. van Achterberg, M. Kwak, A. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemers, 2012. De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.) (<i>S. Lamberts</i>)	18
W de Koning, 2012. Avonden aan de waterkant. Dagboek van een beverliefhebber (<i>O. Op den Kamp</i>)	18
W. Ellis, D. Groenendijk, M. Groenendijk, T. Huigens, M. Jansen, J. van der Meulen, E. van Nieukerken & R. de Vos, 2013. Nachtvinders belicht (<i>G. Verschoor</i>)	34
J. Petersen, 2013: Het leven van paddenstoelen en schimmels (<i>J. Hermans</i>)	53
W. Diemont, W. Heijman, H. Siepel & N. Webb (Eds), 2013. Economy and ecology of heathlands (<i>T. Lenders</i>)	54
R. Goderie, W. Helmer, H. Kerckdijk-Otten & S. Widstrand, 2014: Het oerrund, een levende legende (<i>O. Op den Kamp</i>)	120
R. Leewis, L. Duistermaat, A. Gittenberger, T. van der Have, M. Soes & J. van Valkenburg, 2013. Veldgids exoten (<i>O. Op den Kamp</i>)	142
J. Kooijmans, 2014. Stadsvogels in hun domein (<i>G. Majoor</i>)	173
J. van der Geld, N. Groen & R. van 't Veer, 2013. Weidevogels in een veranderend landschap. Meer kleur in het grasland (<i>H. Heijligers</i>)	193
J. Dekker & S. Vreugdenhil, 2012. Bevers (<i>G. Verschoor</i>)	193
D. Maes, W. Vanreusel & H. van Dyck, 2013. Dagvlinders in Vlaanderen. Nieuwe kennis voor betere actie (<i>O. Op den Kamp</i>)	230

RECENT VERSCHENEN (door *G. Verschoor*)

M. Houben, O. Op den Kamp & H. Henzyk, 2013. De PSL. Nummer 2. December 2013	54
M. Gelissen, 2012. Die Vögel des Kreises Heinsberg	54
H. Don & B. van Noorden, 2013. Hamsterbeheer 2009-2011. Monitoringsrapport	54
J. Mulder & J. Helmer, 2014. Roofdiergids. Herkenning van West-Europese roofdieren en hun sporen	120
F. Coolen, 2012. Flora van de IJzeren Rijn in Nationaal Park De Meinweg	174
M. Wallis de Vries, B. Omon & K. Veling, 2013. Ecologische Randvoorwaarden voor de Fauna van Hellingbossen: de Keizersmantel als Aandachtssoort	174

ARTIKELN IN ALFABETISCH VOLGORDE

B. Beekers & L. Linnartz: Dood doet leven in het Kempen~Broek. Ruimte voor (grote) aaseters	110
P. Bremer & N. Harle: De ecologie en populatiestructuur van Stijve naaldvaren in het Savelsbos en het Kuinderbos	21
J. Bruinsma & J. Vossen: Planten in diep water in een aantal Maasplassen in Midden-Limburg. Onderzoek naar het voorkomen van planten door middel van duiken met ademlucht (scuba diving)	233
H. van Buggenum: Slanke sleutelbloemen in het IJzerenbosch en het Hout. Een onderzoek naar standplaatsfactoren en de verschillen in populatieomvang tussen 1993 en 2011	37
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 1: Hommels als bestuivers van de Grote muggenorchis	30
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 2: Bijen als bestuivers van de Grote keverorchis	140
J. Claessens & J. Kleynen: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 3: Honingbij en Hoornaar als bestuivers van de Brede wespenorchis	313
E. Christis: Het Grenspark Kempen~Broek	57
E. Colijn & T. Heijerman: De loopkever <i>Diachromus germanus</i> na ruim een eeuw weer terug in Nederland	205
F. Coolen: Flora van de IJzeren Rijn in Nationaal Park De Meinweg	160
A. Cortenraad & T. Mulder: Uit de flora van Limburg. Aflevering 49	137
G. van Dijk, H. van Kleef, G.-J. van Duinen, J. Kuper & F. Smolders: De rijke watermacrofauna van het hellingveen in de Brunssummerheide	293
P. Eenshuistra: Korstmossen in de Meinweg	154
P. Eenshuistra: Bijzondere mossen in Nationaal Park De Meinweg	166
P. Eenshuistra: Paddenstoelen in de Meinweg	253
P. Engelen, G. Kurstjens & H. van Buggenum: De terugkeer van de Boomkikker in het Kempen~Broek	82

R. Geraeds: Waarnemingen van de Mercurwaterjuffer in het Beesels Broek	132
R. Goderie L. Linnartz: Tauros, oeros van het Kempen~Broek	94
A. de Groot, H. Jansman & T. Hofmeester: Verwantschap en herkomst van de Limburgse populaties van het Wild zwijn	177
R. Haveman & I. de Ronde: Vroegbloeiende havikskruiden in het Beneden-Geuldal: diversiteit, achteruitgang en beheer	183
J. Hermans: De vegetatie van de Rolvennen	285
J. Hoogveld, T. Gaethofs & E. Binnendijk: Beken en beekvissen in het Kempen~Broek – Wat heet natuurlijk?	73
B. Houben & G. Kurstjens: Een nieuwe toekomst voor de Otter	80
J. Jagt & M. Deckers: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen 22: Het sporenfossiel <i>Oichnus halo</i>	248
J. Jagt, L. Goffings & J. Snellings: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 19. Venijnige rovers	16
J. Jagt, B. Langeveld & H. Lemmens: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 20: Meer weerbarstige inktvissen	50
J. Jagt, E. van Rijsselt & W. van Rijsselt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 21. Stokoude mosselen	190
W. Jansen, J. Leurs, A. van Stipdonk & G. Bollen: De Wel is op wèg. Herstel van stuifduinen op de Tungelerwallen	96
J. Koert & G. Majoor: De landslakken van het dal van de Kingbeek	45
B. Koese, B. van Maanen & L. Boumans: De Negendoornige wintersteenvlieg: een nieuwe aanwinst voor de Roer en Nederland	217
W. Kuijper: De landslakken van de Heunsberg te Valkenburg aan de Geul in de middeleeuwen	299
G. Kurstjens: Floraherstel in en om vennen van het Weerterbos	67
G. Kurstjens: Tien jaar Bevers in het Kempen~Broek	87
G. Kurstjens & B. Houben: De terugkeer van de Otter in Limburg: het Roerdal als cruciale schakel	221
A. Lenders: Nog meer Gladde slangen op de Sint-Pietersberg	52
A. Lenders: Jeneverbessen in Nationaal Park De Meinweg. De twijfel tussen natuurlijke kolonisatie en kunstmatige herintroductie	272
A. Lenders: Het belang van uit productie genomen akkers voor reptielen. Resultaten van een vierjarige veldstudie op verlaten landbouwgronden in Nationaal Park De Meinweg	318
A. Lenders & F. Heinen: Opmerkelijke populatieschommelingen en dispersie van de Veldkrekkel in het Meinweggebied	33
A. Lenders & T. Leerschool: Interactie tussen Wilde zwijnen en reptielen. Het effect van een tweetal zwijnenexclousures in de Slenk (Nationaal Park De Meinweg)	243
A. Lenders, V. van Schaik & E. Binnendijk: De visfauna van de Oostrumsche beek. Een monitoringsonderzoek naar veranderingen in visgemeenschappen	1
E. Lommelen, G. Kurstjens & G. De Blust: Op weg naar grootschalig moerasherstel in het Kempen~Broek	63
B. Maes, R. van Loon & E. van den Dool: Oude boskernen en autochtone bomen en struiken van het Meinweggebied. Deel 1: Bosgeschiedenis en onderzoeksresultaten	145
B. Maes, R. van Loon & E. van den Dool: Oude boskernen en autochtone bomen en struiken van het Meinweggebied. Deel 2: Beheer en toekomst van het Meinwegbos	266
G. Majoor: Boskap op de Sint-Pietersberg in 2007: effecten op de huisjesslakkenfauna	10
J. Noordijk: Nieuwe vondsten van de Boomslankmier in het Roerdal	228
L. Op den Kamp: De veenmossen van Nationaal Park De Meinweg	278
I. Raemakers, B. Hendriks & B. Beekers: Bijzondere insecten van heide en stuifzand in het Kempen~Broek	103
M. Reemer & J. Smit: Landgoed 't Hoosden: schatkist vol glimmers en juweelzweefvliegen	225
A. Smolders, J. Loermans, M. van Mullekom & M. Jalink: De waterkwaliteit van de bronsystemen in het Bunder- en Elsloërbos: Bronnen van zorg	125
K. Veling & H. Vossen: Kansen voor dagvlinders in het Kempen~Broek	88
G. Verschoor & J. Boeren: Grote pimperlgraslanden in het Roerdal. Een vergelijking tussen de jaren vijftig en nu	210
P. Voorn: Ringselven en Loozerheide. Hoe Maaswater en giftige metalen tot hoge biodiversiteit leiden	112
E. Weeda: Paddenrus in Zuid-Limburg: herhaaldelijk beweerd, nu pas gedocumenteerd	304
H. Winteraeken: De Roer, over meanders en overstromingen	201